व वा। लेखनाधारे पत्रभेदे तस्य कृष्णवर्णमसादिदाना-धारत्वाए तेन गुणत्वाच्च तथात्वम्। "भूर्जे वा वसने रक्ते क्षौमे वा तालपत्रके। कागदे वाऽष्टगन्धेन पञ्चगन्धेन वा पुनः। त्रिगन्धेनैकगन्धेन विलिख्य धारयेन्नरः" मन्त्रकल्पद्रुमे हनुमत्कवचम्।

काग्नि पु० ईषदग्निः कोः कादेशः। ईषदग्नौ मुग्ध०।

काङ्क्षा स्त्री कांक्षि-भावे अ। अभिलाषे "उद्धारगुद्धावपि भक्त काङ्क्षा" सुश्रु०।

काङ्क्षिन् त्रि० कांक्षि-णिनि। अभिलाषिणि "देवा अप्यस्य रूपस्य नित्यं दर्शनकाङ्क्षिणः" गीता स्त्रियां ङीप्। तदा-त्वसिद्धि भद्रं ते भव त्वं कालकाङ्क्षिणी" रामा०।

काङ्क्षा स्त्री कृत्सिकमङ्गमस्याः। वराटिकायाम् शब्दच०।

काच दीप्तौ भ्वा० अक० बन्धने सक० इदित् भ्वा० आत्म० सेट्। काञ्चते अकाञ्चिष्ट चकाञ्चे प्रनिकाञ्चते।

काच न० कच्यतेऽनेन कच बन्धने करणे घञ् न कुत्वम्। (मोम) विक्ये तस्य बन्धहेतुत्वात्तथात्वम्। काचः क्षार-मृत्तिकाऽस्यस्याकरत्वेन अच्। क्षारमृत्तिकोद्भवे २लव-णभेदे (काचालोन)। राजनि०। ३तत्साधने मृत्ति-काभेदे पु०। (क्षारीमाटी) अमरः। ४शिल्पे (शिका) ५मणिभेदे (काँच) मेदि०। "आकरे पद्मरागाणां जन्म काचमणेः कुतः" काचः काचः मणिर्मणिः" उद्भटः। काचश्च सुश्रुते अतुपस्तत्तवोक्तो यथा-

"अतुपस्तानि तु त्वक्सारस्फटिककाचकुवलयदलकाग्नि-क्षारनखगोजीर्णपाषाणिकायाकपलकरीरबालाकुलयः" इति। "शिम्बूनां यस्तभीरूणां यस्तामाने च योजयेत्। त्वक्सारादिचतुर्वर्गं छेद्ये भेद्ये च बुद्धिमान्" इति तदुपयोगविषयस्तत्रैवोक्तः। "पानीयं पानकं मद्यं मृण्मयेषु प्रदापयेत्। काचस्फटिकपात्रेषु शीतलेषु शुभेषु च" "काचाम्बुकोद्यान् पटलांश्च घोरान् पुष्पञ्च हन्त्यञ्जननस्ययोगैः" सुश्रु०। ६नेत्ररोगभेदे तल्ल-क्षणादि सुश्रुते उक्तं यथा-

"तिमिराख्यः स यो दोषश्चतुर्थं पटलं गतः। कृष्णत्वि सर्वतो दृष्टिं लिङ्गनाश इति कश्चित्। अक्षिण्यपि तमो-भूते नातिरूढे महागदे। चन्द्रादित्यौ सनक्षत्रौ अन्त-रिक्षे च विद्युतः। निर्मलानि च तेजांसि भ्राजिष्णूनीव-पश्यति। स एव लिङ्गनाशस्तु नीलिकाकाचसंज्ञितः" व्याख्यातमेतत् भावप्र०यथा "यो दोषोनेत्ररोगः चतुर्थं पटलं बाह्यं पटलं गतः स तिमिराख्यः तिमिरदर्शनेन तिमिर-मस्यास्तीति तिमिरः अर्शआदित्वात् अच्। तस्य लक्षणमाह कृष्णत्वीत्यादि सर्वतः सर्वत्र। लिङ्गनाश इति कश्चित् तन्त्रान्तरे लिङ्गनाशसंज्ञः। तस्य निरुक्तिश्च। लिङ्ग्यते ज्ञायतेऽनेनेति लिङ्गं दृष्टितेजः तस्य नाशोऽ-स्त्विति लिङ्गनाशः। अक्षिण्यपि तिमिरेऽपि तमोभूते तमस्तुल्ये अत्र भूतशब्दस्तुल्यार्थः "भूतं प्राग्यतीते सत्ये" इत्यमरात् नातिरूढे अप्रौढे नवे, चन्द्रादित्यौ नक्षत्राणि च पश्यति अन्तरिक्षे अन्तरिक्षस्य प्रकाशमयत्वेन तमो-ऽभिभवात् तेजांसि अग्न्यादेः भ्राजिष्णूनि रत्न-सुवर्णादीनि। अक्षिन् प्रौढे चिरजे चन्द्रादीन्यपि न पश्यतीत्याशयः। नीलिकाकाचसंज्ञितः नीलिका काचेति नामान्तराभ्यां युक्तः"। तच्चिदानादि दृष्टिरोगशब्दे वक्ष्यते। स्वार्थे कन् काचकोऽप्युक्तार्थे।

काचन न० कच-बन्धने स्वार्थे णिच्-भावे ल्युट्। १पुस्तकादिबन्धने त्रिका०। स्वार्थे कन्। काचनक तत्रार्थे हारा०। का+चन सुग्ध०। २असाकल्यान्वितायां किमुशब्दार्थस्त्रियाम् अव्य०। "व्यूढा काचन कन्यका खलु मया तेनास्मि ताताधिकः" प्रबोधच०

काचनकिन् पु० काचनकमस्यास्ति इनि। लेखपत्रे जटा० तस्य काचनकरूपबन्धनवत्त्वात् तथात्वम्। [पाले त्रिका०।

काचभाजन न० काचमयं भाजनम्। (काचेरबासन) काच-

काचमल न० काचस्य क्षारमृत्तिकायाः मल इव। काच-भवे सौवर्चले लवणभेदे राजनि०।

काचलवण न० काचः काचहेतुकं लवणम्। (काचालोन) सौवर्चले लवणभेदे राजनि० तस्य क्षारमृत्तिकोद्भव-त्वात्तथात्वम्। तद्गुणाद्युक्तं सुश्रु०। "लघु सौवर्चलं पाके वीर्योष्णं विशदं कटु। गुल्मशूलविबन्धघ्नं हृद्यं सुरभि रोचनम्"।

काचसम्भव न० सम्भवत्यस्मात् सम्+भू-अपादाने अप् काचः क्षारमृत्तिका सम्भवोऽस्य। काचलवणे सौवर्चले राजनि०। काचोद्भवमप्यत्र न०।

काचसौवर्चल न० काचस्यानिकं सौवर्चलम् षा०त०। (काचालोन) लवणभेदे। राजनि०।

काचस्थाली स्त्री काचस्य क्षारस्य स्थालीव। (पारुसगाछ) १फलेरुहाटले अमरः। ईत०। २काचपात्रे च।

काचाच्च पुंस्त्री काच इवाक्षि अस्य बच् समा०। वकभेदे स्त्रियां जातित्वेऽपि संयोगोपधत्वात् न ङीष् किन्तु वित्त्वात् ङीष् इति भेदः। अयञ्च ध्रुवः संचारी च